

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET AĆIMOVIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 61237/00)

PRESUDA

STRASBOURG

9. listopada 2003.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Aćimović protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C. L. ROZAKIS, *predsjednik*,
- g. P. LORENZEN,
- g. G. BONELLO,
- gđa N. VAJIĆ,
- gđa S. BOTOCHAROVA,
- g. V. ZAGREBELSKY,
- gđa E. STEINER, *suci*,
- i g. S. NIELSEN, *zamjenik tajnika Odjela*

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 18. rujna 2003. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 61237/00) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Ljubomir Aćimović ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 16. kolovoza 2000. godine.

2. Podnositelja zahtjeva, kojemu je bila dodijeljena pravna pomoć, zastupala je gđa Melita Šimić, odvjetnica iz Rijeke. Hrvatsku je Vladu ("Vlada") zastupala njena zastupnica, gđa Lidija Lukina-Karajković.

3. Podnositelj zahtjeva naveo je kako mu je povrijeđeno pravo na pristup sudu jer je postupak povodom njegovog zahtjeva za naknadu štete prekinut zbog izmjene zakona.

4. Zahtjev je dodijeljen u rad Četvrtom odjelu Suda (pravilo 52. stavak 1. Poslovnika Suda). U okviru tog Odjela, vijeće koje je trebalo razmatrati predmet (članak 27. stavak 1. Konvencije) bilo je sastavljeno u skladu s pravilom 26. stavkom 1.

5. Dana 1. studenoga 2001. Sud je izmijenio sastav svojih odjela (pravilo 25. stavak 1.). Ovaj je predmet dodijeljen u rad novosastavljenom Prvom odjelu (pravilo 52. stavak 1).

6. Odlukom od 7. studenoga 2002. Sud je zahtjev proglasio djelomično dopuštenim.

7. I podnositelj zahtjeva i Vlada podnijeli su svaki svoje očitovanje o osnovanosti zahtjeva (pravilo 59. stavak 1.). Nakon konzultacija sa strankama, Vijeće je odlučilo da nije potrebna rasprava o osnovanosti zahtjeva (pravilo 59. stavak 3. *in fine*).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

8. Podnositelj zahtjeva rođen je 1927. i živi u Zagrebu.

9. Od 1. kolovoza 1992. do 31. kolovoza 1995. Hrvatska je vojska koristila kuću podnositelja zahtjeva u Gospiću (Hrvatska) za svoje vojne potrebe. Nakon što su pripadnici vojske otišli podnositelj zahtjeva kuću je zatekao uništenu, a stvari su mi bile odnesene.

10. Dana 20. ožujka 1996. podnositelj zahtjeva pokrenuo je pred Općinskim sudom u Zagrebu građanski postupak za naknadu štete protiv Republike Hrvatske.

11. Na pripremnom ročištu 18. studenoga 1997. podnositelj zahtjeva podnio je zahtjev za izuzeće od plaćanja sudskih pristojbi. Sud je saslušao podnositelja zahtjeva koji je izjavio da sa kćeri, zetom i unukom živi u stanu u Zagrebu koji je u njegovom vlasništvu. Izjavio je i da je vlasnik manje kuće te da mu mirovina iznosi 1.624 hrvatskih kuna (HRK) mjesečno. Sud je odbio zahtjev podnositelja zahtjeva za izuzeće od plaćanja sudskih pristojbi i pozvao ga da u roku od šezdeset dana plati sudske pristojbe u iznosu od 6.780 HRK.

12. Dana 21. studenoga 1997. podnositelj zahtjeva žalio se protiv te odluke Županijskom sudu u Zagrebu. Pisani primjerak žalbe podnio je Općinskom sudu u Zagrebu. U žalbi je naveo kako mu je mirovina jedini prihod te kako uzdržava kćer. Nadalje, imovina podnositelja zahtjeva nije bila od velike vrijednosti jer mu je kuća bila uništena. Plaćanjem nametnutih pristojbi ugrozio bi vlastitu egzistenciju i egzistenciju osoba koje uzdržava.

13. Međutim, Općinski sud u Zagrebu nije proslijedio žalbu Županijskom sudu u Zagrebu kao žalbenom sudu jer nije postojala pisana sudska odluka o zahtjevu podnositelja zahtjeva za izuzeće od sudskih pristojbi što je bio preduvjet za žalbu. Dana 31. prosinca 1998. plaćanje sudskih pristojbi palo je u zastaru, pa je time to pitanje postalo nebitno.

14. Dana 6. studenoga 1999. Sabor je donio Zakon o dopunama Zakona o obveznim odnosima prema kojem se prekidaju svi postupci koji se vode radi naknade štete koju su uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj i redarstvenoj službi tijekom Domovinskog rata u Hrvatskoj.

15. Dana 28. studenoga 1999. postupak je prekinut.

16. U međuvremenu je, dana 24. kolovoza 2000., podnositelj zahtjeva podnio ustavnu tužbu kojom je osporio ustavnost naprijed navedenog propisa. Ustavni sud još nije donio odluku o toj tužbi.

17. Osim toga, podnositelj zahtjeva podnio je i ustavnu tužbu kojom je prigovarao duljini postupka.

18. Dana 18. prosinca 2000. Ustavni je sud odbacio ovu drugu tužbu utvrđujući kako pravo podnositelja zahtjeva da se o njegovom građanskom zahtjevu odluči u razumnom roku nije povrijeđeno, jer zbog izmjena propisa sudovi nisu mogli postupati u njegovom predmetu.

19. Dana 14. srpnja 2003. Sabor je donio novi propis koji uređuje odgovornost za štetu koju su uzrokovali pripadnici hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga u vojnoj i redarstvenoj službi tijekom Domovinskog rata u Hrvatskoj.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

20. Članak 184. (a) Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima (*Narodne novine*, br. 112/99) predviđa da se prekidaju svi postupci pokrenuti protiv Republike Hrvatske radi naknade štete koju su uzrokovali pripadnici vojnih i redarstvenih snaga u vojnoj i redarstvenoj službi tijekom Domovinskog rata u Hrvatskoj od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996.

21. Osim toga, taj je Zakon Vladi nametnuo obvezu da Saboru predloži donošenje posebnog zakona koji uređuje odgovornost za tu štetu najkasnije u roku od šest mjeseci od stupanja Zakona na snagu.

22. Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (*Narodne novine* od 23. srpnja 2003, br. 117/2003, u daljnjem tekstu "Zakon o odgovornosti") sada uređuje okolnosti u kojima je Republika Hrvatska odgovorna za štetu koju su uzrokovali pripadnici oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

23. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je bio lišen prava na pristup sudu jer je Općinski sud u Zagrebu prekinuo postupak slijedom izmjena Zakona o obveznim odnosima. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj“

24. Vlada je pozvala Sud da zaključi kako zahtjev ne ukazuje ni na kakvo postojanje povrede članka 6. stavka 1. Konvencije. U vezi s time, ustvrdila je kako je podnositelj zahtjeva imao pristup sudu jer je pred Općinskim sudom u Zagrebu pokrenuo građanski postupak za naknadu štete. Činjenica da je sud na temelju propisa iz 1999. prekinuo postupak nije utjecala na pravo podnositelja zahtjeva na pristup sudu jer je postupak prekinut samo privremeno do donošenja novog propisa o šteti povezanoj s ratom.

25. Što se tiče novodonesenog propisa, Vlada je tvrdila kako on podnositelju zahtjeva omogućuje pristup sudu.

26. U svojoj se daljnjoj raspravi Vlada pozvala na sudsku praksu Suda i navela kako zakonodavcu u načelu u građanskim stvarima nije zabranjeno donošenje novih retroaktivnih odredbi radi uređenja prava koja proistječu iz postojećih zakona.

27. Podnositelj zahtjeva je tvrdio kako činjenica da je tijekom razdoblja koje je prethodilo donošenju novoga propisa bio spriječen nastaviti svoj postupak pred domaćim sudovima predstavlja povredu njegovog prava na pristup sudu. Smatrao je kako su njegovi izgledi za dobivanje spora prema novom propisu vrlo slabi.

28. Što se tiče standarda zaštite zajamčenih člankom 6. stavkom 1. Konvencije, Sud ponavlja kako je u njega ugrađeno "pravo na sud" kojeg pravo na pristup, to jest pravo na pokretanje postupka pred sudom u građanskim stvarima, predstavlja samo jedan vid.

29. Međutim, to pravo nije apsolutno, već može podlijevati ograničenjima. Podrazumijeva se kako su ona dopuštena jer pravo na pristup po sâmoj svojoj naravi zahtijeva uređenje od strane države. U tom pogledu države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene, iako konačnu odluku o poštivanju zahtjeva iz Konvencije donosi sud. Sud se mora uvjeriti da primijenjena ograničenja ne ograničavaju niti smanjuju pristup koji je pojedincu ostavljen na takav način ili u tolikoj mjeri da bi bila narušena sâma bît prava. Nadalje, ograničenje neće biti u skladu s člankom 6. stavkom 1. ako nemalegitimni cilj i ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti (vidi presudu u predmetu *Stubbings and Others v. the United Kingdom* od 22. listopada 1996., *Reports of Judgements and Decisions* 1996-IV, str. 1502, stavak 50.)

30. Sud osobito vodi računa o opasnostima koje se kriju u primjeni retroaktivnih zakona koji imaju učinak djelovanja na sudsko rješavanje spora u kojem je država jedna od stranaka, uključujući i slučajeve koji imaju za posljedicu da je nemoguće uspjeti u sporu koji je u tijeku.. Načelo vladavine prava i pojam poštenog suđenja zahtijevaju da svi razlozi na kojih se poziva u opravdavanju takvih mjera budu tretirani s najvećim mogućim stupnjem opreza (vidi presudu u predmetu *Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece* od 9. prosinca 1994., Serija A br. 301-B, str. 82, stavak 49., presuda u predmetu *National & Provincial Building Society, the Leeds Permanent Building Society and Yorkshire Building Society v. the United Kingdom* od 23. listopada 1997., *Reports* 1997-VII, str. 2363, stavak 112.).

31. Međutim, članak 6. stavak 1. ne može se tumačiti kao da sprječava svako miješanje vlasti u sudski postupak koji je u tijeku, a u kojem su stranka.

32. Sud primjećuje kako je postupak koji se vodio protiv Republike Hrvatske povodom zahtjeva podnositelja zahtjeva za naknadu štete uzrokovane od strane pripadnika hrvatskih oružanih snaga prekinut odlukom Općinskog suda u Zagrebu od 28. studenoga 2000. na temelju propisa iz 1999., te kako su hrvatske vlasti 14. srpnja 2003. donijele novi propis o tom pitanju.

33. Sud nadalje bilježi kako je do 6. studenoga 1999. podnositelj zahtjeva imao pravo, nedvosmisleno priznato u domaćem pravu, od Republike Hrvatske tražiti naknadu štete koju su na njegovoj imovini nanijeli pripadnici hrvatskih oružanih snaga. Na prava podnositelja zahtjeva utjecale su dvije zakonske mjere, koje su obje imale retroaktivni učinak na prava podnositelja zahtjeva. Prvo, zakonske izmjene iz 1999. spriječile su da se o građanskom zahtjevu podnositelja zahtjeva donese odluka kroz razdoblje od otprilike tri godine i osam mjeseci. Drugo, Zakon o odgovornosti iz 2003. sudu je omogućio nastaviti postupati u predmetu podnositelja zahtjeva, ali se ipak umiješao u prethodno utvrđeno pravo podnositelja zahtjeva da traži naknadu štete od države, nametnuvši nove uvjete pod kojima je država odgovorna za štetu nanesenu na imovini podnositelja zahtjeva.

34. Sud bilježi kako su uvjeti koji se odnose na odgovornost za naknadu štete utvrđeni na način da sudovima ostavljaju široki prostor za tumačenje. Tek treba vidjeti kako će sudovi koji primjenjuju Zakon o odgovornosti tumačiti njegove odredbe. Svakako će u svakom

pojedinom slučaju morati ocijeniti može li se dosuditi naknada štete. U svakom slučaju, nije posao Suda nagađati o ishodu domaćeg postupka u ovom predmetu.

35. Imajući na umu naprijed navedene okolnosti, ne može se reći da je novi propis narušio prava podnositelja zahtjeva iz članka 6. stavka 1. na način da bi ga lišio prava na pristup sudu.

36. Međutim, sud naglašava kako je u predmetima *Kutić* i *Multiplex* utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu, na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije, jer je mogućnost da sud odluči o njihovom zahtjevu prekinuta kroz dugo vremensko razdoblje kao rezultat intervencije zakonodavca (vidi predmete *Kutić v. Croatia*, br. 48778/99, ECHR 2002-II i *Multiplex v. Croatia*, br. 58112/00, 19. lipnja 2003.).

37. U ovom predmetu, kao i u predmetima *Kutić* i *Multiplex*, Sud primjećuje kako je postupak prekinut čak prije nego što je prvostupanjski sud donio bilo kakvu presudu o zahtjevu podnositelja zahtjeva građanske naravi za naknadu štete.

38. Postupak je prekinut odlukom Općinskog suda u Zagrebu od 28. studenoga 2000. Međutim, postupak je *de facto* u prekidu od 6. studenoga 1999. kad je donesen Zakon o dopuni Zakona o obveznim odnosima koji predviđa da se prekidaju svi postupci pokrenuti protiv Republike Hrvatske radi naknade štete koju su uzrokovali pripadnici vojnih i redarstvenih snaga u vojnoj i redarstvenoj službi tijekom Domovinskog rata u Hrvatskoj od 17. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996. Prema tom zakonu Općinski sud u Zagrebu nije mogao nastaviti ispitivati zahtjev podnositelja zahtjeva, barem do 14. srpnja 2003. kad je donesen novi propis.

39. Sud bilježi kako su domaće vlasti sebi nametnule obvezu to pitanje urediti u roku od šest mjeseci, ali se nisu pridržavale tog samo-nametnutog roka, te su ga prekoračile za više od tri godine.

40. Sud smatra kako je podnositelj zahtjeva imao vitalan interes da domaći sudovi odluče o njegovom zahtjevu te da je dulje vremena ostavljen u neizvjesnosti u pogledu ishoda postupka koji je pokrenuo protiv države. Ta se neizvjesnost pojačala nakon što je prošlo šest mjeseci tijekom kojih je trebao biti, a nije bio, donesen novi propis, . Kad su domaće vlasti prekoračile samo-nametnuti rok, postalo je potpuno neizvjesno kad će se i hoće li se uopće ukloniti prepreke koje su sprječavale sud da odluči o zahtjevu građanske naravi podnositelja zahtjeva.

41. U tim okolnostima Sud ne može prihvatiti da je stupanj pristupa koji je bio osiguran prema nacionalnom zakonodavstvu bio dostatan da se podnositelju zahtjeva osigura "pravo na sud".

42. Sud stoga utvrđuje da dugo razdoblje tijekom kojeg je podnositelju zahtjeva bilo onemogućeno da o njegovom zahtjevu građanske naravi odluče domaći sudovi kao posljedica zakonodavne mjere predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

43. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

44. Podnositelj zahtjeva tražio je 80.000 hrvatskih kuna na ime nematerijalne štete.

45. Vlada nije dala primjedbe u pogledu traženja podnositelja zahtjeva.

46. Sud smatra kako se utvrđena povreda ne može nadoknaditi pukim utvrđivanjem povrede. Temeljeći svoju procjenu na pravičnoj osnovi i imajući na umu okolnosti predmeta, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje 4.000 EUR kao naknadu nematerijalne štete.

B. Troškovi i izdaci

47. Podnositelj zahtjeva, koji je primio pravnu pomoć Vijeća Europe u vezi s izlaganjem svog predmeta, nije tražio povrat sredstava za naknadu troškova i izdataka. Stoga mu Sud na to ime ne dosuđuje nikakav iznos.

C. Zatezna kamata

48. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;

2. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti 4.000 EUR (četiri tisuće eura) na ime nematerijalne štete koje treba preračunati u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja, uvećane za sve poreze koje bude potrebno zaračunati;

(b) da se od isteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedene iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

4. *odbacuje* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 9. listopada 2003. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
Zamjenik Tajnika

Christos ROZAKIS
Predsjednik